

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR**

GÜLSÜN KARAMAN VE ŞERİF KARAMAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2016/16239

Karar Tarihi : 12/11/2019

Başkan : Recep KÖMÜRCÜ

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Mustafa ARI

Başvurucular : 1. Gülsün KARAMAN

2. Şerif KARAMAN

Vekili : Av. Ahmet DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuruçuların ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan oğlunun kamu görevlilerinin ihmali dolayısıyla hayatını kaybetmesi ve olayla ilgili olarak etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/9/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucuların oğlu olan 1986 doğumlu T.K. birden fazla kişiyle gece vakti silahla yağma yapma suçundan hükümlü olarak tutulduğu Seydikemer-Eşen T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) 19/1/2015 tarihinde isteğe bağlı sevk ile gelmiştir.

10. Ceza İnfaz Kurumuna kabulü sırasında Psikososyal Yardım Servisi ile görüşemeyen T.K. 26/1/2015 tarihli dilekçesine istinaden kurum psikoloğu D.S.E. ile görüşmüştür. Görüşme sonrası D.S.E. dilekçenin üzerine "*Ağır ilaçlar kullanmış ve kendi isteği ile ilaçları bırakmış, dışarıda kokain kullanımı var, çocuk yaşta maddeye başlamış, 2 kere intihar girişimi var. Kız arkadaşı Malatya'da, kendisine zarar verme dav. var. İlaçlarına tekrar başlamak istiyor. Doktora yönlendirildi. Amcası cezaevinde kendisini asmış. İlaçla intihar girişimi var.*" şeklinde not düşerek dilekçeyi imzalamıştır.

11. T.K. 28/1/2015 tarihinde *psikotik bozukluk* tanısıyla Fethiye Devlet Hastanesi (Hastane) Psikiyatri Polikliniğine sevk edilmiş, 30/1/2015 tarihinde psikiyatri uzmanı tarafından yapılan muayenesinin ardından T.K.ya *bipolar bozukluk* tanısıyla reçete düzenlenmiştir.

12. Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisi 26/1/2015 tarihli görüşmeden sonra T.K. ile herhangi bir görüşme gerçekleştirmemiştir. Ancak Ceza İnfaz Kurumu psikoloğu D.S.E. ilk görüşmeden sonra 8/6/2015 tarihinde T.K. hakkında *Hükümlü-Tutuklu Tanıma Formu* hazırlamıştır.

13. T.K. 3/7/2015 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne dilekçe vererek kendisine psikolojik baskı yapıldığını, bu nedenle açlık grevine gittiğini belirtmiştir. Anılan dilekçeye istinaden T.K. Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisi ile görüşme yapmak üzere 6/7/2015 tarihinde çağrılmış fakat T.K.nın görüşme yapmak istemediğini bildirmesi nedeniyle herhangi bir görüşme gerçekleştirilememiştir.

14. Hastanenin Psikiyatri Polikliniğinde yeniden muayene edilen T.K. hakkında düzenlenen 1/9/2015 tarihli sağlık kurulu raporunda, hastanın *davranış bozukluğu* tanısıyla Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevkinin uygun olduğu belirtilmiştir.

15. Ceza İnfaz Kurumunun C-18 koğuşunda kalan E.Ç. ile T.K. arasında yaşanan kavga üzerine Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından disiplin soruşturması başlatılmış ve T.K. 16/9/2015 günü saat 16.42 sıralarında üst araması yapılarak tedbiren A-120 No.lu tekli odaya alınmıştır.

16. Tekli odada bulunan T.K.ya aynı gün saat 17.44 sıralarında yemek verilmiş, saat 19.10 sıralarında boş yemek karavanları toplanmış, saat 20.08 sıralarında tekli odalar mazgaldan kontrol edilmiş, saat 20.37 sıralarında sayım kontrolü mazgaldan yapılmış ve saat 21.05, 21.17, 22.20, 22.24, 22.28 ve 23.20 sıralarında tekli odalar yeniden kontrol edilmiştir. Kontroller sırasında Ceza İnfaz Kurumu personeli tekli odalara girmemiştir.

17. 17/9/2015 günü saat 03.10 sıralarında T.K. kaldığı A-120 No.lu tek kişilik odadaki yatağı kapı arkasında duvara yaslamak ve dolabı yatağın üzerine devirmek suretiyle yatağı ateşe vererek yangın çıkarmıştır. Tek kişilik odadan dumanlar çıktığının anlaşılması üzerine koridorda bulunan iki nöbetçi infaz ve koruma memuru tarafından olaya derhâl müdahale edilmiş, saat 03.12 sıralarında odanın kapısı açılmaya çalışılmış fakat bu esnada demir kapı kolu kırıldığından ilk aşamada odaya girilememiştir. Saat 03.13 sıralarında

mazgaldan yangın hortumu ile odanın içine su sıkılmış, saat 03.15 sıralarında ise başka bir kapı kolu yardımıyla kapı açılmıştır.

18. İnfaz ve koruma memurlarının yoğun duman altında bulunan tek kişilik odaya müdahalesinin ardından saat 03.20 sıralarında T.K. odadan baygın şekilde çıkarılmış ve ambulansla hastaneye sevk edilmiştir.

19. Genel durumu kötü olan ve bilinci kapalı olarak hastaneye getirilen T.K. 18/9/2015 tarihinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilmiş ve burada tedavisine devam edilirken 24/9/2015 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

A. Olayla İlgili Ceza Soruşturması Süreci

20. Yaşanan olayla ilgili olarak Fethiye Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) derhâl bir soruşturma başlatmıştır.

21. T.K.nın tedavi gördüğü Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hayatını kaybetmesi nedeniyle Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 24/9/2015 tarihinde ölü muayene işlemi gerçekleştirilmiş ve kesin ölüm nedeninin tespiti için ceset üzerinde klasik otopsi yapılmasına karar verilmiştir.

22. Muğla Adli Tıp Şube Müdürlüğünün 15/12/2015 tarihli otopsi raporunda, şahsa ait tüm adli tahkikat dosyası içeriği ile tıbbi evrakların İstanbul Adli Tıp Kurumu ilgili ihtisas dairesine gönderilerek ölüm nedeninin buradan sorulmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

23. Anılan otopsi raporu üzerine tüm adli tahkikat dosyası içeriği ve tıbbi evraklar Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kuruluna gönderilmiş olup düzenlenen 8/2/2016 tarihli otopsi raporunda; T.K.nın sağ *hyoid* kemik kırığı ile *epiglosttis* ve *trakea* girişindeki lezyonların tıbbi müdahale işlemleri sırasında oluşmasının mümkün olduğu, kişinin zehirlenerek veya travmatik bir tesirle öldüğüne ilişkin tıbbi delilin bulunmadığı, kronik kalp ve damar hastalığı bulunan kişide ölümün yangın ortamında kalmaya bağlı olarak dumandan boğulma, oksijensiz kalma ve sonrasında gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği mütalaa edilmiştir.

24. Başsavcılık tarafından T.K.nın kaldığı A-120 No.lu tek kişilik odanın kapı koridorunu gören kamera görüntüleri incelenmiş, T.K.nın infaz dosyası temin edip Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığı ve Bakanlığa hitaben yazdığı dilekçeleri incelenmiş, dilekçelerde geçen iddialar araştırılmıştır.

25. T.K.nın 2013 yılında İnebolu M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda iken Bakanlığa yazdığı dilekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...benim amcam da Elazığ E Tipinde intihar etti, ben de yaşamıma son vereceğim, üç kere intihar ettim ölmedim. Allah (c.c.) nasip ederse dördüncü de olacak efendim..."

26. T.K. tarafından Ceza İnfaz Kurumu vasıtasıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi psikiyatri uzmanına hitaben yazılan 26/1/2015 tarihli dilekçenin ilgili kısmı ise şu şekildedir:

"...kötü rüyalar kabuslar ve geçmişe dayalı unutamadığım sorunlarım var intiharı düşünüyorum. Siz değerli büyüğüm bana bir yıl kullan ben senin tedavin için Manisa Ruh ve

Sinir Hastalıkları Hastanesine tedavi için yollayacam diye arz etmişsiniz R. ilacımı ve A. içmediğimde kötü şeyler vs. rüyalar aklımdan çıkmıyor intihar saplantım var. Elim ayağım titriyor. Sayın Büyüğüm ben ilaç tedavisinden kurtulmak istiyorum. Fakat bir bir psikiyatri uzmanından yardım almak istiyorum. Çocuk yaştan beri uyusturucu madde kullanıyorum. Ben kendi irademle Kastamonu Devlet Hastanesinde heyete çıktım. Tüm doktorlara iyi olduğumu söylemişim. Çünkü çok aşırı ilaç almıştım. Ama olmuyor. Bir uzmandan yardım almadan bırakamıyorum. Üç defa intihar ettim, midem yıkandı, kendimi defalarca kestim. Siz değerli büyüğümden tarafıma yardım etmenizi önemle arz ederim..."

27. Yürütülen soruşturma kapsamında Başsavcılık olaya ilk müdahalede bulunan nöbetçi infaz ve koruma memurları ve T.K. ile aynı koşušta kalan hükümlülerin tank sıfatıyla ifadelerini almıştır.

28. Tank sıfatıyla ifadesi alınan hükümlü R.M.Ş.nin ifadesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

" [T.K.]yı cezaevinde tanıdım, C18 koşuşunda yaklaşık bir ay kadar kaldı, ben halen aynı koşušta kalıyorum, koşušta [E.Ç.] isimli hükümlü ile bir kavgaları oldu, bu nedenle koşuştan alındı, koşuşa geldiğinde normaldi, ancak daha sonra psikolojik rahatsızlığı olduğunu beyan ederek hastaneye gitti, hastanede roj isminde bir ilacı yazmışlar, bu ilacı aldığı zaman kendisinden geçiyordu, ne yaptığım hatırlamıyordu, ben koşuş sözcüsü olduğum için ara ara benimle konuşuyordu ve hayattan bıktığını, artık ölmek istediğini söylüyordu..."

29. Başsavcılık yürüttüğü soruşturma kapsamında görevi kötüye kullanmak suçlamasıyla Ceza İnfaz Kurumu İkinci Müdürleri O.A. ile İ.G.nin, Başmemur A.K.nin, vardiya görevlisi A.R.İ.nin ve psikolog D.S.E.nin şüpheli sıfatıyla ifadelerini almıştır.

30. Ceza İnfaz Kurumu İkinci Müdürleri O.A. ile İ.G. ifadelerinde, olay günü görevde olmadıklarını belirterek üzerilerine atılı suçlamaları kabul etmemişlerdir. Yine şüpheli sıfatıyla ifade veren Başmemur A.K. ile vardiya görevlisi A.R.İ. de olay sırasında gerekli işlemleri yaptıklarını belirterek atılı suçlamaları kabul etmemişlerdir.

31. Ceza İnfaz Kurumu psikoloğu olarak görev yapan ve T.K. ile ilk kez görüşen D.S.E.nin şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...[T.K.] ile görüştüğümde kendisinde intihar eylemi sezinlemedim. Kendisi bana intihar girişimde bulunduğu ve bulunacağı hususunda herhangi bir beyanda bulunmadı. Biz tanuma takip formunu hükümlü/tutuklunun beyanına göre dolduruyoruz. Benim infaz dosyasını incelemek, gibi bir görevim ve yetkim de bulunmamaktadır Ayrıca o tarihte kadro sayısı düşünülür ise buna imkan ve mesaim de yetmeyecektir. [T.K.] dilekçe ile müracaat edip 26/01/2015 tarihinde servisimizde kendisi ile bireysel görüşme gerçekleşmiş ve bu hususa ilişkin notlarım görüşme notları hanesine yazılmıştır. Kişinin intihara teşebbüs ettiğini bu tarihte beyanı üzerine öğrendim. Daha sonra kendisi servise müracaat etmedi. Ben açlık grevine başladığı zaman kendisini çağırıttım. Ancak bizimle görüşmeye gelmedi. 31/08/2015 günü ikinci müdür [İ.] beyle görüşmüş. Bu görüşmeden sonra [İ.] bey hükümlüyü bize yönlendirdi. Ben o tarihte kendisi ile bir bireysel görüşme daha yaptım ve bu görüşmede bir gün sonrası için hastanenin psikiyatri polikliniğinden randevu aldığımı ve oraya gideceğini söyledi. Daha sonra servisimize müracaat etmediği gibi benimde kendisini çağırılmam söz konusu olmadı. Bildiğim kadarı ile mevzuatta intihara eğilimli olan kişilerin dönem dönem çağrılıp görüşülmesi gibi bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulama da bu yönde değildir. Ancak intiharın önlenmesi için psikososyal servis görevlileri imkanlar ve

kadro ölçüsünde hükümlüler ile ara ara görüşebilmektedir. Ancak hükümlünün bu konuda bir talebi veya servisle iş birliği olmadan bu hususlarda başarı sağlamak mümkün değildir. Ben bana yüklenen görevleri bihakın yaptığımı düşünüyorum. Yukarıda da söylediğim gibi kişinin bize müracaatı ve bizimle işbirliği olmadan sonuç almak mümkün değildir. Ben kendisini ara ara çağırırsam bile bizimle işbirliği yapmadığı müddetçe yapılabilecek herhangi birşey yoktur..."

32. Başsavcılık yürüttüğü soruşturma neticesinde ölümün T.K.nın intihar amacıyla yatağı yakması sonucu meydana gelen yangın ortamında kalmaya bağlı dumandan boğulma sonucu gerçekleştiği, şüphelilerin olayın oluşuna etki edecek, adli yönden illiyet bağı bulunan herhangi bir fiili olmadığı, ceza hukuku yönünden herhangi bir suç ve suçlu bulunmadığı gerekçesiyle 18/5/2016 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

33. Ayrıca Başsavcılık anılan takipsizlik kararında şu tespit ve değerlendirmelere yer vermiştir:

i. T.K.nın husumeti olduğu kişilerin koğuşuna verildiği iddiası doğru değildir.

ii. Hastanenin Psikiyatri Polikliniğince muayene ve kontrolleri yapılan T.K. için ilaç tedavisine başlanmış ancak T.K.nın ilaçları kullanmak istemediğine dair dilekçe vermesi nedeniyle yapılan muayene dışında başka bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanmamıştır.

iii. T.K. hakkındaki kötü muamele iddiaları somutlaştırılmamış olup iddialar gerçeği yansıtmamaktadır.

iv. T.K.nın yazdığı dilekçe ve beyanları dikkate alındığında daha önce üç kez intihara teşebbüs ettiği anlaşılmaktadır.

34. Takipsizlik kararına başvuru tarafından yapılan itirazı inceleyen Fethiye Sulh Ceza Hâkimliği 22/7/2016 tarihli kararıyla itirazın reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

35. Başvurular 6/9/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Olayla İlgili İdari Soruşturma Süreci

36. Bakanlık Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü Başkontrolörlüğünün 15/10/2015 tarihli yazısında; Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisinden ve hükümlülerin dışarıyla ilişkilerinden sorumlu ikinci müdürler ile T.K.yla ilk görüşmeyi yapan psikoloğun T.K.nın intihara meyilli olduğunu gösterir ifade, dilekçe ve mektuplarına rağmen görüşme ve takip işlemlerini yapmadıkları, gerekli önlemleri almadıkları, bu suretle görevlerini ihmal ettikleri yönünde güçlü bir kanaat oluştuğunun Başsavcılığa bildirilmesi üzerine Başsavcılık tarafından ilgililer hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

37. Başsavcılık Disiplin Amirliğinin 23/5/2016 tarihli kararıyla, Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisinden sorumlu İkinci Müdür O.A., hükümlülerin dışarıyla ilişkilerinden sorumlu İkinci Müdür İ.G. ve T.K. ile ilk görüşmeyi yapan kurum psikoloğu D.S.E.nin *"verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç*

ve gereçlerin korunması, kullanılması bakımında kusurlu davranmak" fiillerinden dolayı kinama cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

38. Başsavcılık Disiplin Amirliği 23/5/2016 tarihli disiplin kararını şu gerekçelere dayandırmıştır:

i. T.K.nın Ceza İnfaz Kurumuna kabulü sırasında Psikososyal Yardım Servisi bölümünde kendisi ile baş başa görüşme yapılmamıştır.

ii. T.K. 26/1/2015 tarihli, psikologla görüşme talepli dilekçesi üzerine aynı gün kurum psikoloğu D.S.E. ile görüşmüş, görüşme sonrası D.S.E., T.K.nın intihar eğilimine ilişkin tespitler yapmasına rağmen bir daha kendisiyle görüşme yapmamıştır.

iii. D.S.E. Hükümlü/Tutuklu Tanıma Formu'nu ilk görüşmeden beş ay gibi uzun bir süre sonra ve 26/1/2015 tarihli görüşmedeki tespitlerin aksine doldurmuştur.

iv. Bu ihmaller Psikososyal Yardım Servisinden sorumlu İkinci Müdür O.A. tarafından dikkate alınmamış ve durumdan kurum en üst amiri bilgilendirilmemiştir.

v. İkinci Müdür İ.G. de intihar edeceğine dair beyan ve dilekçelere rağmen T.K.yı Psikososyal Yardım Servisine yönlendirmemiş ve sürecin takibini yapmamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

39. Konuyla ilgili ulusal hukuk, Anayasa Mahkemesinin *Nejla Özer ve Müslim Özer* (B. No: 2013/3782, 21/4/2016) ve *Hilmi Moray* (B. No: 2013/3053, 21/4/2016) başvuruları hakkında verdiği kararlarda yer almaktadır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Mahkemenin 12/11/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucular; oğullarının en doğal ve insani taleplerinin yerine getirilmediğini, hasımlarının olduğu koştta kalmaya zorlandığını, Ceza İnfaz Kurumundan yeterli psikolojik destek alamadığını, uyuşturucu madde kullanımından kaynaklanan durumunun tedavisi için kendisine gerekli ilaçlar verilmediği gibi hastaneye sevkinin de gerçekleştirilmediğini, koştta yanıcı, delici, kesici alet bulundurulmaması konusunda kamu görevlilerinin ihmali olduğunu, dolayısıyla Ceza İnfaz Kurumunun önleyici tedbir almakta gösterdiği ihmali sonucu meydana gelen ölüm neticesinde eksik inceleme ve araştırmayla takipsizlik kararı verildiğini ileri sürmüşlerdir.

42. Bakanlık görüşünde; Başsavcılığın kısa süre içinde olaya el koyarak gerekli soruşturma işlemlerini yaptığı, bu kapsamda başvurucuların oğullarının ölümünü çevreleyen koşulların tespiti için otopsi işlemlerinin yapıp cesetten sistemik, toksikolojik ve histopatolojik incelemeler için örnekler alındığı, adli tıp raporuna göre ölüm olayının yangın

ortamında kalmaya bağlı dumandan boğulma, oksijensiz kalma ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği, tüm soruşturma evrakları dikkate alındığında ölüm olayının gerçekleşmesine bir başkasının eyleminin neden olduğuna dair herhangi bir delil veya emare bulunmadığı sonucuna ulaşan Başsavcılığın yaklaşık sekiz ay gibi kısa bir sürede soruşturmayı tamamlayarak takipsizlik kararı verdiği, ayrıca başvuruçuların soruşturmaya katılım konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıkları belirtilmiştir.

43. Bakanlık görüşüne verdiği cevapta başvuruçular; Ceza İnfaz Kurumu yönetiminin görevini ve sorumluluklarını yerine getirmediğini, oğullarının kendisini öldüreceğini bildirmesine rağmen gerekli önlemlerin alınıp alınmadığının araştırılmadığını, oğullarının taleplerinin görmezden gelindiğini, bunun neticesinde de ölüm olayının meydana geldiğini, ölüm olayıyla ilgili gerekli inceleme ve araştırmanın yapılmadığını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

44. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

45. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruçuların iddialarının özü, devletin gözetimi ve kontrolü altında bulunan T.K.nın yaşamının korunmadığına ve ölümü hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkindir. Bu nedenle başvuru yaşam hakkı kapsamında değerlendirilerek yaşamı koruma yükümlülüğü (pozitif yükümlülüğün maddi boyutu) ve etkili soruşturma yükümlülüğü (pozitif yükümlülüğün usule ilişkin boyutu) bağlamında incelenmiştir.

47. Başvuru formunda T.K.nın öldürölme ihtimalinden söz edilmemiş ve T.K.nın kendi eylemine karşı korunmadığı ileri sürölümüştür. Bu nedenle yaşam hakkının maddi boyutu bağlamında yalnızca T.K.nın yaşamının kendi eylemine karşı korunmadığı iddiası incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

48. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; ancak ihlale yol açtığı ileri sürölün işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının

doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka y6nelik bir başvuru ancak yaşanan 6l6m olayı nedeniyle 6len kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, ř 41). Somut olayda başvurucular, 6len T.K.nın anne ve babasıdır. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

49. Ağıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Y6n6nden

a. Yaşamı Koruma Y6k6ml6l6đ6n6n İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

50. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif y6k6ml6l6kler açısından benimsediği temel yaklaşıma g6re devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekteşen 6l6m olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi devlete, elindeki t6m imk6nları kullanarak bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını, bu hakka y6nelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma g6revi y6klemektedir. Bu y6k6ml6l6k -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her t6rl6 faaliyet bakımından geçerlidir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, ř 52).

51. Bu kapsamda bazı 6zel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma y6k6ml6l6đ6 de bulunmaktadır (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, ř 74). Ceza infaz kurumlarında ve devletin kontrol6 altında bulunan diğer alanlarda gerçekteşen 6l6m olayları için de geçerli olabilecek bu y6k6ml6l6đ6n ortaya 6ıkması için yetkililerin kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini 6ld6rmesi konusunda gerçekte bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek, b6yle bir durum s6z konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul 6lç6ler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir. Ancak 6zellikle insan davranışının 6ng6r6lemezliği, 6ncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya y6r6t6lecek faaliyetin tercihi dikkate alınarak pozitif y6k6ml6l6k yetkililer 6zerine aşırı y6k oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, ř 53).

52. Tutuklanan veya h6rriyeti bağlayıcı cezasının infazına başlanan kişilerin daha 6nce sahip oldukları pek 6ok 6zg6rl6kten mahrum kalmaları ve g6nl6k yaşamlarında ciddi nitelikte bir değişim yaşamalarının doğal bir sonucu olarak ruh sağlıkları bozulabilmekte, dolayısıyla kırılđan ve korumasız bir konumda bulunan bu kişilerin intihar etme riski artabilmektedir. Bu nedenle yasal ve ikincil d6zenlemelerin ceza infaz kurumu yetkililerine bu kişiler hakkında daha duyarlı ve dikkatli olma g6revi y6klemesi, tutuklu veya h6k6ml6 kişilerin hayatlarının tehlikeye atılmasını 6nleyici tedbirler alınmasını sağlaması gerekmektedir. Bu amaçla 6ncelikte ceza infaz kurumunda kalan kişilerin davranışlarının ve sağlık durumlarının takip edilmesi, gerektiğinde doktor muayenesine başvurulması, diğer yandan bu konuya meyli olduğu anlaşılanlar açısından kendileri için en uygun yerlerde

kalmalarının temin edilmesi, intihar eylemlerinde kullanılacak kesici/delici eşyalara, kemer, çamaşır ipi veya ayakkabı bağcıkları gibi eşyalara el konması şeklinde bu tip risklerin azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Kaya ve diğerleri*, B. No: 2013/6979, 20/5/2015, § 73).

53. Bu bağlamda kişi özgürlüğüne aşırı bir sınırlama getirmeyecek ölçüde, bir tutuklunun veya hükümlünün kendine zarar verme ihtimalini en aza indirecek tedbirlerin alınması yetkililerden beklenebilecektir. Bir hükümlü veya tutuklu açısından daha sıkı tedbirlerin gerekip gerekmediği ve bunların uygulanmasının makul olup olmadığı, başvuru konusu yapılan her bir somut olayın koşullarına göre değişecektir (*Mehmet Kaya ve diğerleri*, § 74).

54. Yaşam hakkı kapsamında devletin öncelikle yaşamı tehlikeye girebilecek kişilerin yaşamını korumak için yeterli yasal ve idari bir çerçeve oluşturması gerekmektedir. Aynı yükümlülük ceza infaz kurumlarında bulunan kişilerin yaşam ve sağlıklarının korunması için de geçerlidir. Bu kapsamda ceza infaz kurumu yetkililerince yerine getirilecek kontrol ve denetim işlemleri ile bu konuda alınacak diğer tedbirlerin mevzuatta ayrıntılı olarak düzenlendiği daha önce Anayasa Mahkemesince tespit edilmiştir (*Nejla Özer ve Müslim Özer*, §§ 74-89; *Hilmi Moray*, §§ 25-36).

ii. Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

55. Mevcut başvuruda yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde öncelikle Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin T.K.nın kendini öldürme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmelerinin gerekip gerekmediğinin ortaya konması, riski bildikleri veya bilmeleri gerektiği sonucuna varılması hâlinde ise T.K.nın sağlığının korunması ve kendisine zarar vermemesi açısından gerekli önleyici tedbirleri alıp almadıklarının tespiti gerekmektedir.

56. Somut olayda Hastanenin Psikiyatri Polikliniği tarafından kendisine davranış bozukluğu tanısı konulan T.K. ile görüşen Ceza İnfaz Kurumu psikoloğu, T.K.nın daha önce de birden çok defa intihar girişiminde bulunduğunu ve kendisine zarar verme eğiliminin olduğunu tespit etmiştir (bkz. § 10). Ayrıca gerek sağlık raporları, T.K.nın kurumlara yazdığı dilekçeler, mektuplardan gerekse de hükümlü ifadelerinden T.K.nın psikolojik sıkıntılarının bulunduğu ve farklı zamanlarda hayatına son vermeyi düşündüğünü dile getirdiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 25, 26). Bu nedenle yetkililerin T.K.nın kendini öldürme potansiyeli olduğunu bilmedikleri söylenemez.

57. Bu durumda somut olayın koşullarında T.K.nın sağlığının korunması ve kendisine zarar vermemesi açısından yetkililer tarafından gerekli önleyici tedbirlerin alınması gerektiği açıktır.

58. Somut olayda, T.K.nın kaldığı Ceza İnfaz Kurumuna psikolojik durumunu ortaya koyan birçok dilekçe yazdığı, 26/1/2015 tarihli dilekçesinde psikologla görüşme talebinde bulunduğu, dilekçesine istinaden görüşmenin gerçekleştiği ve görüşme sonrası psikolog tarafından T.K.nın psikolojik durumu ile ilgili bazı tespitler yapıldığı anlaşılmıştır. Bundan ayrı olarak T.K. bu defa 3/7/2015 tarihinde verdiği dilekçe ile psikolojik baskı altında olduğunu ve açlık grevine başladığını belirtmesi üzerine Psikososyal Yardım Servisiyle görüşme yapmak için kendisi davet edilmiş ancak T.K.nın görüşmek istememesi nedeniyle görüşme gerçekleşmemiştir (bkz. § 13). Başvuru formu ve ekindeki bilgi ve

belgeler ile Ulusal Yargı Ağı Projesi Bilişim Sistemi'ndeki verilerden T.K.nın Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisi ile 26/1/2015 tarihindeki görüşme dışında başka bir görüşme yaptığı tespit edilememiştir.

59. Ceza infaz kurumunda bir kişinin sağlığı ve güvenliği açısından gerekli tedavi türünün ve kalması uygun olan yerin belirlenmesinin -o kişinin bu konulardaki muhakeme yeteneğinin somut olayın şartları içinde sağlıklı olmadığı açık olduğu durumlarda- sadece kişinin tercihlerine göre yapılması mümkün değildir (*Mehmet Kaya ve diğerleri*, § 84).

60. T.K.nın tedavi ve taleplerinde sergilediği tutarsızlıklar ile tespit edilen ve kendisinin dile getirdiği psikolojik sorunlar bir arada değerlendirildiğinde kaldığı tek kişilik odada çıkardığı yangın sonucu ölüm olayının meydana gelmesinin sadece T.K.ya bağlanması mümkün görünmemektedir. Yetkililerin bir hükümlünün sağlık durumunun kontrol altında tutulması ve kalacağı yerin belirlenmesi konularında yalnızca hükümlünün kendi iradesine bırakılmayacak şekilde ve mevzuatta tanınan imkânlar çerçevesinde kişinin kendine zarar verme ihtimalini en aza indirecek tedbirleri alması gerekir.

61. Somut olayda T.K.nın sürekli gözlem altında tutulması, tutulduğu Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Yardım Servisinde tedavi sürecinin sıkı bir şekilde takip edilmesi, gerek duyulması durumunda uzman bir doktorun görüşleri doğrultusunda bir psikiyatri servisinde tedavi altına alınması, kendisine zarar vermek veya intihar etmek için kullanabileceği nesnelere temin etmesinin engellenmesi için kalması uygun olan yerin belirlenmesi ve günlük hayatının buna göre düzenlenmesi gibi daha sıkı tedbirler alınması yetkililerden beklenecektir.

62. Yukarıda ifade edilenlerden hareketle T.K.nın psikolojik durumunu ortaya koyan birçok dilekçe, mektup ve sağlık kurulu raporuna rağmen hükümlü olarak bulunduğu Ceza İnfaz Kurumuna kabulü sırasında Psikososyal Yardım Servisi ile görüşülmediği, kendi talebi üzerine bir defa psikolog ile görüştüğü ve bu görüşmede psikolog tarafından bazı tespitler yapılmasına karşın bu tespit doğrultusunda tedavisinin takip edilmediği, T.K.nın hastalık derecesi dikkate alınarak tedavi şekli, yöntemi ve yerinin belirlenmesi konusunda Ceza İnfaz Kurumu idari personeli ile sağlık birimleri arasında gerekli değerlendirme yapıldığına dair bir bilginin olmadığı, yangın çıkarmasını sağlayacak imkânlardan tam olarak izole edilmediği anlaşılmaktadır. Böylece yetkililerin T.K.nın sağlığının korunması ve kendisine zarar vermemesi için öncelikler ve kaynaklar ölçüsünde gerekli önleyici tedbirleri aldıkları söylenemez.

63. Açıklanan gerekçelerle T.K.nın yaşamının kendi eylemlerine karşı korunmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

64. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen ve derhâl harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57).

65. Ceza soruşturmasının etkililiğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının her olayda bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58).

66. Soruşturmaların makul bir süratle yürütülmesi gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması, hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (*Deniz Yazıcı*, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96).

ii. Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

67. Soruşturmada, yukarıda "*Genel İlkeler*" bölümünde ifade edilen, başvuruçuların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması ve soruşturma makamlarının resen ve derhâl harekete geçmesi gerektiği konularında başvuruçular tarafından herhangi bir iddia ileri sürülmediği gibi bu konularla ilgili olarak bir eksikliği de bulunmadığı görülmektedir.

68. Somut olayda Başsavcılık, ölümün T.K.'nin intihar amacıyla yatağı yakması sonucunda meydana gelen yangın ortamında kalmaya bağlı dumandan boğulma sonucu gerçekleştiği, şüphelilerin olayın oluşuna etki edecek, adli yönden illiyet bağı bulunan herhangi bir fiillerinin olmadığı, ceza hukuku yönünden herhangi bir suç ve suçlu bulunmadığı gerekçesiyle takipsizlik kararı vermiştir (bkz. § 32). Ancak anılan karar verilirken daha önce üç kez intihara teşebbüs etmesine karşın T.K.'nin psikolojik durumu ve bunun derecesi dikkate alınarak tedavi şekli, yöntemi ve yeri konusunda bir belirleme yapılmadığı, dolayısıyla T.K.'nin intihara meyilli olduğu yönünde yapılan tespitlere rağmen Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin intihar riskini en aza indirecek tedbirleri alıp almadığı hususunda herhangi bir araştırma ve değerlendirme yapılmadan sonuca varıldığı görülmüştür. Bu durumda ceza soruşturmasının etkili bir biçimde yürütüldüğünden bahsedilemez.

69. Açıklanan gerekçelerle T.K.'nin ölümüyle ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

70. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir.

Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

71. Başvurucular, Başsavcılığın yaptığı soruşturma neticesinde verdiği takipsizlik kararının kaldırılarak ilgililer hakkında kamu davası açılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

72. Başvuruda, başvurucuların oğulları T.K.nın sağlığının korunması ve kendisine zarar vermemesi için öncelikler ve kaynaklar ölçüsünde gerekli önleyici tedbirlerin alınmaması, ölüm olayıyla ilgili olarak yürütülen ceza soruşturmasında etkili ve yeterli bir inceleme yapılmaması nedenleriyle yaşamı koruma yükümlülüğünün ve yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

73. Başvuru konusu olay açısından etkili ve caydırıcı bir ceza soruşturması yürütülmemesinin yaşam hakkını ihlal ettiği gözetilerek 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla kararın bir örneğinin Başsavcılığa gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

74. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ile 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşamı koruma yükümlülüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Fethiye Cumhuriyet Başsavcılığına **GÖNDERİLMESİNE**,

D. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/11/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL